

'DE KUST KIJKT VERDER' - UITREIKING EERSTE AWARDS 'DUURZAAM KUSTPROJECT'

Op 28 oktober vond te Oostende voor het eerst de uitreiking plaats van de awards 'Duurzaam Kustproject'. Met deze awards wil de initiatiefnemer, het Coördinatiepunt Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden (GBKG), een vervolg breien aan de campagne 'De Kust, kwestie van evenwicht' en een nieuwe stap zetten in de bewustmaking rond duurzaam kustbeheer. Voor deze eerste maal mochten 39 initiatieven de award in ontvangst nemen. Jaarlijks zullen nieuwe projecten of initiatieven ingediend kunnen worden bij het Coördinatiepunt GBKG.

Het toekennen van het label 'duurzaam kustproject' is geen natte-vinger-werk. De beoordeling gebeurt zo objectief mogelijk, door een professionele jury en aan de hand van acht duurzaamheidscriteria:

- nadenken op lange termijn
- vermijden van schadelijke gevolgen (voorzorgsbeginsel)
- gedragen worden door een stevige wetenschappelijke basis
- subsidiariteit en rekening houden met de lokale kenmerken en concrete behoeften invullen
- milieukosten en -baten in rekening brengen
- samenwerking bevorderen tussen de diverse beleidsniveaus en tussen verschillende sectoren (verticale en horizontale beleidsintegratie)
- aandacht voor communicatie en participatie
- solidariteit en sociale rechtvaardigheid

Het leek de initiatiefnemers erg moeilijk en ook wel onfair om slechts aan één of enkele initiatieven een award uit te reiken. Daarom werd bewust gekozen om alle genomineerden een erkenning mee te geven.

Met deze criteria en dit initiatief wil het Coördinatiepunt GBKG geenszins een juridische beperking opleggen of met de vinger wijzen naar bepaalde projecten. Wel is het de hoop dat deze actie ondersteuning biedt aan de implementatie van duurzaamheid, net omdat dit concept nog onvoldoende begrepen is. Op de website www.dekustkijktverder.be kan iedereen voor een eigen initiatief trouwens zelf de criteriatest uitvoeren. De brochure of meer informatie kan opgevraagd worden bij het Coördinatiepunt GBKG, Kathy Belpaeme, 059/34 21 47.

KB

LEGENDARISCH POOLSHIP 'BELGICA' HERONTDEKT IN NOORSE WATEREN

De Belgische zuidpoolexpeditie vanop de 'Belgica' (1897) geleid door Adrien de Gerlache, was in menig opzicht bijzonder. Niet alleen was het de eerste wetenschappelijke expeditie naar het onbekende witte continent. De 'Belgica' kwam ook vast te zitten in het poolijs, waardoor de bemanning noodgedwongen diende te overwinteren en zo een schat aan o.a. meteorologische data kon verzamelen. Na nog drie expedities naar het noordelijke poolijs, degradeerde de 'Belgica' tot achtereenvolgens vrachtschip, visverwerkingsplatform en oorlogsmunitiedepot, om finaal in 1940 - geladen met munitie - te zinken in Noorse wateren. Het wrak werd in 1990 al eens door plaatselijke duikers herontdekt op een diepte van 22m, en kreeg vernieuwde aandacht vanwege het recent opgerichte Belgica Genootschap. Dit genootschap organiseerde in augustus 2006 een bezoek ter plaatse en duikers konden er vaststellen dat het wrak nog vrij intact is. Met de Noorse overheid werd afgesproken zo snel mogelijk een meer gedetailleerde archeologische documentering van het wrak te maken en op basis hiervan de meest waardevolle onderdelen te recupereren. Integrale berging wordt intussen niet uitgesloten en contacten werden gelegd met de vzw. 'De Steenschuit' uit Boom, om te onderzoeken hoe een varende replica op ware grootte kan worden gebouwd.

JS



■ De Belgische zuidpoolexpeditie vanop de 'Belgica' (1897), geleid door Adrien de Gerlache, was in menig opzicht bijzonder. Niet in het minst omdat dit onderzoeksschip vast kwam te zitten in het poolijs en gedwongen werd te overwinteren. Meer dan honderd jaar later werd het wrak van de 'Belgica' herontdekt in Noorse wateren (Belgica-genootschap)

EERSTE VAARTUIG BESCHERMD ALS VAREND ERFGOED: DE 'CRANGON'

Op 21 augustus 2006 kwam minister Dirk Van Mechelen naar Oostende om persoonlijk kennis te maken met de 'Crangon' en dit houten vaartuig "voorlopig te beschermen". De 'Crangon' (Latijnse naam voor noordzeegarnaal) is één van de laatste houten garnalenvissers aan de Belgische kust. Hij wordt momenteel ingezet voor toeristische en educatieve rondvaarten waarbij de deelnemers kennis kunnen maken met de authentieke garnalenvisserij. Tijdens de periode van voorlopige bescherming volgt een bijkomend onderzoek naar eventuele bezwaren en wordt advies gevraagd aan de Koninklijke Commissie. Bij een positieve evaluatie zal de minister binnen het jaar tot een definitieve bescherming besluiten. De bescherming houdt in dat het vaartuig onderhouden dient te worden en dat men het niet mag ontsieren, beschadigen of vernielen. De eigenaar dient tevens een beheersplan op te stellen zodat het schip op de best mogelijke manier varend wordt gehouden. Voor het uitvoeren van dit beheersplan kan de eigenaar een premie krijgen.

Op dit moment zijn er nog vier houten vissersschepen actief in de visserij. Ze zijn de laatste getuigen van een eindpunt in een evolutie van duizenden jaren. Met uitzondering van een aantal verdienstelijke werven is de houtscheepsbouw in ons land immers verdwenen. Bestellingen voor de beroepsvaart zijn er niet meer. Nochtans waren er langs de Belgische kust een halve eeuw geleden nog tal van bloeiende scheepswerven waar het gros van de toenmalige visserijvloot van stapel liep. Om dit alles in kaart te brengen werkt de cel maritieme archeologie en varend erfgoed van het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) sinds oktober 2005 aan de inventarisatie van het varend erfgoed. De methodologie voor de inventarisatie, de kennisverwerving en waardebeoordeling werd voor het eerst toegepast op een klein doch kwetsbaar segment van het varend erfgoed. Het beschermingsvoorstel voor de 'Crangon' is het eerste sinds het decreet op het varend erfgoed van kracht werd. Het kadert binnen een door VIOE uitgevoerde rapportage en inventaris van de geschiedenis van deze schepen.

TL



De 'Crangon' werd op 21 augustus 2006 voorlopig beschermd als varend erfgoed (VIOE)

STUDIE AFVALBELEID KUST TOONT MERKWAARDIGE VERSCHILLEN

Met een uitgebreide studie in de zomer van 2005 polste de Provincie West-Vlaanderen naar het gedrag, de houding, de mening en de kennis van de kusttoerist t.a.v. het afvalbeleid aan de kust. Naast 1260 toeristen (verblijfs- en één-dagstoeristen) werden ook 28 toeristische actoren (immo-kantoren, camping- en stranduitbaters en vakantie-dorpen) en lokale beleidsmakers (schepenen en ambtenaren milieu van de tien kustgemeenten, verantwoordelijken van de Afval Intercommunales IVBO, IVVO en IVVO + Knokke-Heist) bevestigd. De acht specifieke acties die in het kader van het innovatief project 'Kustafval' plaatsvonden, passeerden eveneens de revue.

En wat blijkt? Toeristen hebben een duidelijk andere perceptie van het afvalbeleid dan de toeristische sector. Zo vinden toeristen hun badplaats in globaal proper en vinden ze de voorzieningen doorgaans OK ("voldoende korven, behalve op het strand"), terwijl de sector in alle afvalhoeken problemen ziet ("de afvalbakken zitten altijd vol", "er staat altijd afval op straat"...). De toeristische sector staat ook nogal huiverachtig tegen het opleggen van betalende zakken voor toeristen - of heeft het in elk geval moeilijk met haar rol in de verspreiding ervan - terwijl 2/3 van de toeristen begrip opbrengt voor een dergelijke verplichting. Op het vlak van informatie vindt de toeristische sector dan weer dat de toerist voldoende ingelicht wordt, terwijl bijna één op de twee hurende verblijfstoeristen stelt geen informatie te ontvangen... Op het vlak van controle staat de toerist open voor een strenger beleid, terwijl de gemeenten de middelen niet hebben om daaraan tegemoet te komen. Algemeen genomen zeggen zowel de betrokken sectoren als de toeristen bereid te zijn om mee te werken aan een actief afvalbeleid. Maar vooral de toeristische sector wijst op een tekort in de infrastructuur, aangepast aan de specifieke toeristensituatie en de daarbij horende noden.

M.b.t. de acties van het project 'Kustafval' (die naast deze bevestiging ook werden geëvalueerd via steekproefanalyses) zijn de ervaringen bij de toeristen niet zo positief. Uitzonderingen hierop zijn de toeristische afval- en sorteergids en de wekelijkse inzameling van papier en karton tijdens het hoogseizoen. De selectieve inzameling op het strand via de afvaleilanden en de kleine PMD-zakken scoren ook nog wel goed, maar zijn nog niet genoeg bekend bij het grote publiek. Over de dichtheid aan glasbollen is men tevreden. Op basis van deze bevindingen worden nu in eerste instantie de pilootacties bijgestuurd. Hoe beter de resultaten, hoe groter immers de kans dat de geoptimaliseerde, intensievere inzamelingscenario's ook na afloop van de projecttermijn (na 2006) zullen verdergezet worden.

Een volledig overzicht van de resultaten en conclusies van de bevestiging vind je op: www.west-vlaanderen.be/kustafval. Meer info: Alexandre.lefebvre@west-vlaanderen.be of Tel.: 050/40 31 18.

KB

SLAPEN KWALLEN?

Eerlijk toegegeven. Toen deze vraag in de mailbox van het VLIZ-info-loket binnensijpelde, fronsten ook wij even de wenkbrauwen... Van laag op de evolutionaire ladder prijkende organismen verwacht je immers weinig hoogstaand gedrag, en van kwallen al helemaal niet. Deze geleien hoedjes lijken veeleer meelopers, die zich gewillig met de stromingen laten drijven en weinig of geen vat hebben op hun bestemming. Maar wat blijkt? Toen Australische onderzoekers meerdere zeewespen - de meest dodelijke kwal ter wereld - met zender-tjes hadden uitgerust om hun verplaatsingen beter te kunnen opvolgen, kwamen verrassende activiteitspatronen naar boven. De kwallen bleken stevast rond 15 uur naar de zeebodem af te zakken, om daar pas opnieuw weg te zwemmen bij dageraad. Dit patroon herhaalde zich dag na dag, en toen duikers de dieren ter plekke gingen bezoeken, bleken de zeewespen rustig op de zeebodem te liggen en nauwelijks activiteit te vertonen. Pas als ze met een lamp werden beschenen, kwamen ze in actie. Of hoe ook kwallen een uiltje kunnen knappen!

JS



Australische onderzoekers konden aantonen dat ook kwallen slapen. Door zeewespen, een dodelijk giftige kwal, te zenderen en hun activiteitspatroon op te volgen werd duidelijk dat ze zich dagelijks rond 15 uur naar de zeebodem lieten afzakken om daar de ganse nacht met sterk verminderde activiteit door te brengen! (www.chironex-moments.de)

GEZOCHT: ALLERLEI DOCUMENTATIEMATERIAAL OVER HAVENS IN DE ZWINSTREEK

'Havens in de Zwinstreek'. Dat is de titel van de nieuwe zomertentoonstelling voor 2007 in Sincfala, het Museum van de Zwinstreek in Knokke-Heist. In de tentoonstelling zal ook het 100-jarig bestaan van de haven van Zeebrugge (en de groei en bloei van de haven) aan bod komen. De historische link tussen Heist en Zeebrugge is vandaag nog steeds actueel. De Heistse vissers trokken tussen 1907 en 1914 geleidelijk naar Zeebrugge en ook nu wonen nog heel wat vissers in Heist.

Voor het invullen van deze tentoonstelling is het museum op zoek naar interessant materiaal: voorwerpen, kaarten, documenten, foto's, film- en videomateriaal, getuigenissen... die nog geen deel uitmaken van de permanente collectie van het museum. Ben je zelf actief geweest of nog steeds actief in de visserij? Ligt de visserij in Heist en de haven van Zeebrugge je nauw aan het hart? Ken je mensen waar we moeten gaan aankloppen voor meer informatie? Aarzel dan niet contact met ons op te nemen. Je kunt het materiaal schenken aan het museum of het voor de duur van de tentoonstelling in bruikleen geven. De zomertentoonstelling zal lopen van 1 juli tot en met 14 oktober 2007. Voor meer informatie of reactie gelieve contact op te nemen met:

Estelle Slegers, Erfgoedcoördinatrice gemeente Knokke-Heist, Sincfala, Museum van de Zwinstreek, Pannenstraat 140, 8301 Knokke-Heist (Tel.: 050/63 08 72; E-mail: estelle.slegers@knokke-heist.be).

JS

EDUCatieve FILMPJES EN ANDERE ZEE-INFO VOOR HET ONDERWIJS

Het Vlaams Instituut voor de Zee ziet het als zijn taak om het brede publiek te informeren over zee- en kustwetenschappelijk onderzoek. Binnen deze missie wil het VLIZ nu ook een tandje bijsteken in het aanleveren van bruikbare documentatie voor het onderwijs.

Vooreerst is er het e-learning project 'Expeditie Zeeleeuw' dat dit schooljaar voor de derde keer wordt georganiseerd. Inschrijven kan trouwens nog tot 31 december 2006! Met de hulp van de site www.expeditiezeeleeuw.be gaan 16-18 jarige leerlingen ASO, BSO of TSO klassikaal op zoek naar oplossingen voor tien 'zee' problemen die nauw bij het werk van de Vlaamse zeewetenschappers aansluiten. Aan het leertraject is ook een wedstrijd gekoppeld. De klas die de meest degelijke en creatieve oplossing voor twee probleemstellingen uitwerkt, wordt in april 2007 met een heuse expeditie op het onderzoeksschip De Zeeleeuw beloond. Daar krijgen de jongeren een week lang de unieke kans om op zee wetenschappelijk onderzoek uit te voeren. Dit educatieve project voor het 4e, 5e en 6e jaar ASO, TSO, BSO is een initiatief van het Vlaams Instituut voor de Zee in een partnerschap met SHE Consultancy en de IVA Maritieme Dienstverlening en Kust, DAB Vloot. Het kadert in het actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie van de Vlaamse Gemeenschap en wil leerlingen aanzetten om een studierichting te kiezen die betrekking heeft op wetenschappelijk onderzoek en maritieme technologie.

Daarnaast zijn we ook gestart met de aanmaak van informatieve filmpjes over de belangrijkste activiteiten op zee. Deze filmpjes bieden een algemene introductie tot diverse onderwerpen en kunnen als dusdanig zeker ook binnen het onderwijs hun nut bewijzen. In korte clips van 3-6 minuten, vrij toegankelijk via <http://www.vliz.be/vmcddata/photogallery/movies.php>, kun je nu al kennismaken met onderwerpen als 'baggeren op zee', 'beloodsing', 'leven op de zeebodem', 'leven in het strand', 'viskwaliteitscontrole', 'zandwinning op zee' en 'zeereddingen'. Een bijkomende reeks van 25 filmpjes is in ontwikkeling.





Nieuw zijn ook de eerste twee affiches over het dier- en plantenleven in het Belgisch deel van de Noordzee en de aanpalende kustzone. De affiche 'Strandhoofden en havenmuren' werd ontwikkeld i.s.m. afdeling Kust van MD&K. 'Commerciële vissen e.a.' is een produkt van samenwerking met het Instituut voor Landbouw- en Visserij Onderzoek en de vriendenkring Noordzeeaquarium. Binnen deze reeks in ontwikkeling worden voor diverse leefgebieden aan de kust of in zee telkens de 30 talrijkste of meest markante levensvormen fotografisch afgebeeld en benoemd. Door de goede kwaliteit van de foto's (van de hand van natuurfotograaf Misjel Decler) en de selectie van enkel de algemeenste soorten wordt tegemoet gekomen aan een vraag bij het publiek. De affiches op A1-formaat (ca. 60x89 cm) kunnen tegen productiekost (3 EUR/stuk) afgehaald worden bij het VLIZ.

JS

Gèrre de zeesterre

